

PRIRUČNIK
KAKO POKRENUTI
E-TRGOVINU
U CRNOJ GORI
ecommerce4all.eu

2022

	O PLATFORMI	1
I.	ŠTA JE POTREBNO DA SE USPOSTAVI I REGISTRUJE BIZNIS E-TRGOVINE U CRNOJ GORI	2
	KOJE USLOVE TREBA DA ISPUNJAVA E-TRGOVAC?	2
II.	KAKO POKRENUTI KOMPANIJU ZA E-TRGOVINU	3
	URADITE ISTRAŽIVANJE	3
	NAPRAVITE POSLOVNI PLAN	3
	PLANIRAJTE SVOJE FINANSIJE	5
	OSNIVANJE KOMPANIJE (ZA E-TRGOVINU)	4
	IZABERITE NAČIN PRODAJE NA MREŽI	7

O PLATFORMI ecommerce4all.eu

Platforma ecommerce4all.eu je resursni i informativni centar o ključnim aspektima e-trgovine za sva tržišta CEFTA (Albanija, Bosna i Hercegovina, Sjeverna Makedonija, Moldavija, Crna Gora, Srbija i Kosovo*). Web platforma se sastoji od relevantnih podataka i resursa o e-trgovini, uključujući osnovne podatke o e-trgovini, interaktivne grafikone i podatke o razvoju tržišta e-trgovine CEFTA regiona, kao i podatke o ključnim aspektima poslovanja u e-trgovini.

Podaci o ključnim aspektima poslovanja u e-trgovini biće strukturisani u četiri modula: zakonodavstvo o e-trgovini, plaćanje, isporuka i uspješne priče e-trgovine na svim CEFTA tržištima. Svaki od ovih modula će sadržati relevantne informacije o tržištu CEFTA-e, uputstva, priručnike, dokumente u vezi sa temama i video prezentacije. Pored četiri modula, razvijen je dodatni peti modul koji će prikazati stanje e-trgovine kroz statistiku i podatke o razvoju tržišta e-trgovine (interaktivni grafikoni stanja e-trgovine na svakom tržištu i poređenja, na primjer, kupaca, platnih kartica, digitalnih vještina, UNCTAD B2C indeks spremnosti za e-trgovinu i druge relevantne podatke Eurostata). Svi podaci će biti dostupni na engleskom jeziku, kao i na lokalnom jeziku svakog od tržišta CEFTA regiona.

Razvoj web platforme je podržan od strane Otvorenog regionalnog fonda za jugoistočnu Evropu – Spoljnotrgovinski projekat, koji sprovodi Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH u ime Evropske unije i njemačkog Saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ).

*Ovaj naziv je bez prejudiciranja statusa i u skladu je sa Rezolucijom Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1244 i Mišljenjem Međunarodnog suda pravde o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

Šta je potrebno da se uspostavi i registruje biznis e-trgovine u Crnoj Gori?

ŠTA JE POTREBNO DA SE USPOSTAVI I REGISTRUJE BIZNIS E-TRGOVINE U CRNOJ GORI

Da bi počeo sa radom i obavljanjem e-trgovine, internet prodavac (pravno lice) mora prvo da bude registrovan kao kompanija u Centralnom registru privrednih subjekata Crne Gore. Ona preduzeća koja su već registrovana u Centralnom registru i posluju kao „oflajn” prodavci, ali žele da prošire način prodaje robe i usluga, ne moraju da se preregistruju ili završe registraciju, već samo da prijave online djelatnost Upravi za inspekcijske poslove, odnosno odsjeku za tržišnu inspekciju.

KOJE USLOVE TREBA DA ISPUNJAVA E-TRGOVAC?

Za razliku od fizičkih prodavnica, koje prema propisima moraju da ispunjavaju određene minimalne tehničke uslove i standarde prostorije kako bi prodavac mogao da posluje preko nje, za posjedovanje i rad onlajn prodavnice uopšte nije potreban fizički prostor. Takođe, onlajn prodavac uopšte ne mora da ima sopstvenu oflajn prodavnicu, već može da radi samo na mreži.

U fizičkim radnjama, prema propisima, potreban je određeni minimalni broj zaposlenih, što zavisi od radnog vremena prodavnice (jedna ili dvije smjene). Internet prodavnica, sa teorijske tačke gledišta, može da radi samo sa jednim zaposlenim i time ispuni zakonske uslove, bez obzira što je radno vrijeme 24/7 jer je većina procesa automatizovana i ne zahtijeva rad ljudi u smjenama.

KAKO POKRENUTI KOMPANIJU ZA E-TRGOVINU

Poput osnivanja oflajm kompanije, registracija kompanije za e-trgovinu se ne razlikuje. Evo nekoliko koraka koje možete preduzeti da biste započeli proces pripreme za posao.

KORAK 1: URADITE ISTRAŽIVANJE

Da bi mali biznis bio uspješan, mora da zadovolji potrebe ili ponudi nešto što tržište želi. Postoji nekoliko načina na koje možete da identifikujete ovu potrebu, a neka od pitanja na koja morate da odgovorite uključuju:

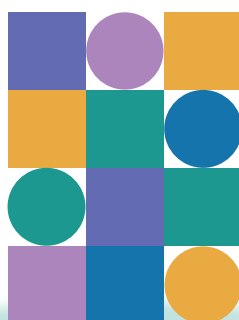
- Da li postoji potreba za vašim očekivanim proizvodima/uslugama?
- Kome su potrebni?
- Da li postoje druge kompanije koje nude slične proizvode ili usluge na istom tržištu?
- Kako će se vaše poslovanje uklopiti na tržište?

KORAK 2: NAPRAVITE POSLOVNI PLAN

Poslovni plan je plan koji će voditi vaše poslovanje od početne faze do rasta poslovanja. Dobra vijest je da postoje različite vrste poslovnih planova za različite vrste preduzeća.

KORAK 3: PLANIRAJTE SVOJE FINANSIJE

Napravite spisak početnih troškova za vaše poslovanje (licence i dozvole, oprema, osiguranje, istraživanje tržišta, inventar, žigovi, itd.), kao i troškove potrebne za održavanje vašeg poslovanja najmanje 12 mjeseci (renta, komunalije, marketing, oglašavanje, proizvodnja, materijal, putni troškovi, plate zaposlenih, sopstvena plata itd.). Ove brojke bi predstavljale početnu investiciju koja će vam biti potrebna za pokretanje sopstvenog biznisa.

KORAK 4: OSNIVANJE KOMPANIJE (ZA E-TRGOVINU)

Rješenje o osnivanju u formi elektronskog dokumenta, potpisano elektronskim potpisom podnosioca registracije, dobija se na unijetu e-mail adresu ili se može preuzeti iz same aplikacije nakon elektronske registracije. Potrebno je da imate na umu da ni jedna institucija ne smije da uslovljava realizaciju određene procedure prilaganjem rješenja o osnivanju u papirnoj formi, ali za slučaj da naiđete na bilo kakve komplikacije, u daljem tekstu ćete pronaći spisak dokumenata koje je potrebno podnijeti u APR:

 Naziv kompanije - Ovo je prvi i veoma važan korak. Prije nego što počnete, morate imati ideju kako će se vaša kompanija zvati. Kada smislite naziv, na sajtu Centralnog registra Crne Gore provjeravate da li je to ime slobodno ili ne. Ako je slobodno, prelazite na sljedeću fazu ovog koraka, a ako nije, potražite ime koje još nije registrovano u Centralnom registru.

 Registrowanje kompanije - Postupak osnivanja društva sa ograničenom odgovornošću (d.o.o.) definisan je [Zakonom o privrednim društvima](#).

Prilikom registracije d.o.o. potrebno je u [Centralni registar privrednih subjekata](#) priložiti sljedeće:

- Uraditi Odluku o osnivanju preduzeća (ukoliko društvo osniva jedan osnivač). [Preuzmite primjer Odluke o osnivanju](#)
 - ◆ Uraditi Ugovor o osnivanju preduzeća (ukoliko preduzeće osniva više osnivača) [Preuzmite primjer Ugovora o osnivanju](#)
- Uraditi Statut preduzeća. [Preuzmite primjer Statuta za jednočlano društvo](#) (ukoliko društvo osniva jedan osnivač).
 - ◆ [Preuzmite primjer Statuta za višečlano društvo](#) (ukoliko preduzeće osniva više osnivača). Prilikom odabira osnovne te dodatnih djelatnosti koristite spisak djelatnosti naveden u Zakonu o klasifikaciji djelatnosti (unose se šifre sa 4 cifre). [Preuzmite Zakon o klasifikaciji djelatnosti](#).
- Uplatiti na račun Poreske uprave 5,00 €, broj žiro računa: 832-3161017-60, svrha uplate: registracija d.o.o. [Pogledajte kako izgleda Ispunjena uplatnica](#).
- Uplatiti na račun Službenog lista CG 3,00 €, broj žiro računa: 520-941100-57, svrha uplate: registracija d.o.o. [Pogledajte kako izgleda Ispunjena uplatnica](#).
- Ovijeriti Odluku/Ugovor u Sud ili kod Notara.

- Podići izvod iz CDA (Centralne Depozitarne Agencije). Prilikom podizanja izvoda na adresi: Svetlane Kane Radević bb, 81000 Podgorica, potrebno je priložiti kopiju lične karte osnivača ili kopiju pasoša ukoliko je osnivač stranac kao i uplatnicu u iznosu od 6,05 € uplaćenu na neki od žiro računa CDA: 510-8092-14 ili 550-3143-63, svrha uplate: taksa za izvod. [Pogledajte kako izgleda Ispunjena uplatnica.](#)
- Kopiju lične karte (ukoliko je osnivač Crnogorski državljanin) ili kopiju pasoša (ukoliko je osnivač strani državljanin).
- Uraditi te potpisati (izvršni direktor) saglasnost izvršnog direktora sa imenovanjem. [Preuzmite Saglasnost izvršnog direktora sa imenovanjem.](#)
- Ispuniti prijavu preduzeća za početak registracije. [Preuzmite Obrazac za registraciju - PS 01.](#)

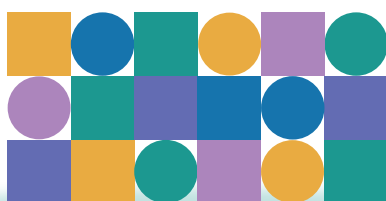
Carinski broj - ukoliko preduzeće želi uvoziti i izvoziti proizvode, potrebno je prilikom ispunjavanja obrazca PS-01, na zadnjoj strani označiti kolonu pod brojem 15.4. Carinski registar, kako bi se preduzeće registrovalo u Upravi carina prilikom čega se dobija carinski broj.

- Ukoliko se društvo želi prijaviti za registraciju obveznika za porez na dodatu vrijednost (PDV), popunjava se obrazac PR PDV - 1, dostupan na sljedećem linku [Obrazac PR PDV - 1](#), i predaje se zajedno sa ostalom dokumentacijom potrebnom za osnivanje preduzeća.
- Ukoliko se društvo želi prijaviti za upis u registar akciznih obveznika popunjava se obrazac AKC - P dostupan na sljedećem linku [Obrazac AKC - P](#), i predaje se zajedno sa ostalom dokumentacijom potrebnom za osnivanje preduzeća.
- Ponijeti prikupljenu i ovjerenu dokumentaciju (statut, ovjerenu odluku/ugovor, rješenje iz CDA, kopiju lične ili pasoša, uplatnice i prijavu registracije, obrazac pr pdv- 1 / akc-p) u Centralni Registar Poreske uprave, Vaka Đurovića 20, 81000 Podgorica, Tel: +382 (0)20 230 858, e-mail: crps@t-com.me, radno vrijeme sa strankama 08:00 -12:30.

Prilikom predaje dokumentacije dobićete potvrdu sa brojem vašeg rješenja sa kojim uz identifikacioni dokument podižete potvrdu o registraciji nedjelju dana od podnošenja prijave. Takođe sa brojem sa potvrde možete provjeriti na sajtu www.crps.me da li vam je gotova registracija.

Nakon dobijanja potvrde o registraciji firme neophodno je uraditi sljedeće:

- Izrada pečata (voditi računa da izgled pečata odgovara opisu iz Statuta).
- Otvaranje računa u Banci. [Pogledajte Kako se otvara račun u Banci.](#)
- Prijava radnika u Poreskoj upravi. [Pogledajte Kako se prijavljuje radnik u Poresku upravu](#)

Podružnica - Ako planirate da proširite poslovanje i van mjesta gdje je vaša kompanija registrovana, potrebno je da organizujete filijalu. Ogranak možete organizovati odmah sa registracijom firme ako biste odmah počeli da radite sa njom. Međutim, takođe se može registrovati u bilo kom trenutku tokom trajanja rada kompanije.

Otvaranje bankovnog računa - Za otvaranje računa u banci potrebno je u izabranu banku donijeti sljedeće:

- **Pravno lice, Preduzeće**

- ◆ Ispunjen i ovjeren OP obrazac (opština, sud ili kod notara) - [Preuzmite OP obrazac](#)
- ◆ Potvrda o registraciji firme
- ◆ Statut ili odluka o osnivanju
- ◆ PIB
- ◆ PDV
- ◆ Ličnu kartu ili pasoš lica ovlašćenog/ih za zastupanje
- ◆ Pečat firme

- **Preduzetnik** - Za otvaranje računa u banci potrebno je u izabranu banku donijeti sljedeće:

- ◆ Ispunjen i ovjeren OP obrazac (opština, sud ili kod notara) - [Preuzmite OP obrazac](#)
- ◆ Potvrda o registraciji preduzetnika iz centralnog registra
- ◆ Ličnu kartu ili pasoš lica ovlašćenog/ih za zastupanje
- ◆ Pečat preduzetnika

Otvaranje transakcijskog računa za e-prodavca - Da bi banka u Crnoj Gori omogućila svom klijentu - e-prodavcu da se bavi elektronskom trgovinom, potrebno je ispunjenje niza uslova, uključujući i podnošenje poslovnog plana. Banka provjerava i ocjenjuje potencijalnog internet prodavca kako bi na vrijeme spriječila lažne i neozbiljne kompanije da otvore web-prodavicu. Banka internet prodavcu ne otvara poseban račun za obavljanje e-trgovine, ali ako je već bio klijent te banke može da ga koristi za prilive ostvarene putem internet plaćanja, a ako nije bio klijent te banke, banka onda otvara jedan jedini transakcijski račun. Neke banke zahtijevaju od svojih klijenata potvrdu da minimum 12 mjeseci obavljaju djelatnost u Crnoj Gori. Banka i internet prodavac sklapaju ugovor kojim se preciznije regulišu međusobna prava i obaveze. Cjelokupnu proceduru provjere i zaključivanja ugovora na neki način nameću međunarodne kartične organizacije, koje se na ovaj način bave situacijama mogućih kasnijih sporova transakcije. Od dokumentacije je potrebno sljedeće:

- Biznis plan
- Popunjena i potpisana Pristupnica za e-commerce koju izdaje banka
- Potvrda o domenu i hostingu (potvrđuje posjedovanje internet adrese i prostora na kom će biti postavljen sajt)

KORAK 5: IZABERITE NAČIN PRODAJE NA MREŽI

Prije nego što započne posao e-trgovine, e-prodavac treba da odabere koji oblik onlajn prodaje će koristiti. Ispod su navedene dostupne opcije:

 Sopstvena web prodavnica - Sopstvena web prodavnica se može kreirati na jedan od sljedećih načina:

- Napravljeno na platformi otvorenog koda kao što je WordPress, Magenta, itd.
- Izrađeno po prilagođenom rješenju prema potrebama prodavca, što je kvalitetnija, ali skuplja varijanta
- Napravljeno na platformi „uradi sam“ koja vam omogućava da bez tehničkog znanja napravite sopstvenu web prodavnicu koja prihvata plaćanja sa kreditnih i debitnih kartica. Takve platforme (na primjer Shopify) se plaćaju mjesečno za održavanje i korišćenje.

 Online Marketplace - Marketplace - Online tržišta su uobičajena web platforma za e-trgovinu na kojoj više nezavisnih dobavljača prodaje svoje proizvode na mreži. Postoji nekoliko tipova tržišta, a najčešće su opšte tržište i aukcijsko tržište. Najpopularnije opšte tržište je Amazon, a najpopularnije aukcijsko tržište je eBay. Dok Amazon prodavci prodaju sve, eBay će vjerovatnije privući trgovce koji, pored potrošačkih proizvoda, kolekcionarima nude rijetke proizvode i antikvitete. Drugi primjeri međunarodno poznatih onlajn tržišta su Etsy, Aliexpress, itd.

 Online Marketplace - Marketplace - Dropshipping je oblik maloprodaje u kojoj e-prodavac nema proizvoda na lageru, odnosno vrši porudžbine od dobavljača/proizvođača koji ih isporučuje direktno kupcu – tek nakon što kupac izvrši porudžbinu. Ovo omogućava svakom otpremniku da otvori sopstvenu web prodavnicu bez značajnog početnog kapitala. Najveći nedostaci ove vrste onlajn trgovine su veoma niske prodajne marže i konkurentno tržište, sa malo (ili nimalo) kontrole kvaliteta isporučene robe.

 Online oglašivač - Oglašivač na mreži je web lokacija na kojoj privatni i poslovni korisnici imaju mogućnost da postavljaju oglase za prodaju proizvoda, što im se obično naplaćuje prilikom preuzimanja. Direktna prodaja bez provjere i kontrole je vrlina i najveći nedostatak ove platforme jer nema mogućnosti da se provjeri prodavac ili kupac proizvoda.

 Prodaja preko društvenih mreža - Društvene mreže, posebno Facebook i Instagram, nude mogućnost prodaje proizvoda preko Facebook Store-a ili Instashop-a. Riječ je o mogućnosti povezivanja web prodavnice i društvenih mreža, što je dobra strategija za višekanalnu prodaju. Iako je tehnički moguće da se proizvod prodaje isključivo putem društvenih mreža, to se nikako ne preporučuje preduzećima.

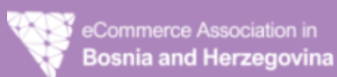
commerce4all

REGIONAL PLATFORM

Project implementator

Project partners

Ova publikacija je nastala uz finansijsku pomoć
Evropske unije i njemačkog Saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj.
Sadržaj ove publikacije je isključivo odgovornost Privredne komore Crne Gore
i ne odražava stavove EU ili njemačkog Saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj